

PETER L. BERGER • Sosyolojiye Çağrı

PETER L. BERGER 1929 doğumlu, Avusturya kökenli Amerikalı sosyolog. Bilgi, din ve modernleşmenin sosyolojik teorisine ilişkin çalışmalarıyla bilindi. 1981'den beri Boston Üniversitesi'ndedir. Türkçede yayımlanmış kitaplarından bazıları: *Dinin Sosyal Gerçekliği* (çev. Ali Coşkun, İnsan Yayınları, 1993), *Gerçekliğin Sosyal İnşası* (Thomas Luckmann ile birlikte; çev. Vefa Saygın Ögütle, Paradigma Yayınları, 2008), *Melekler Hakkında Söylenti* (çev. Ali Coşkun - Nebile Özmen, Rağbet Yayınları, 2012), *Bir Küre Bin Küreselleşme* (çev. Ayla Ortaç, Samuel Huntington'la beraber, Kitap Yayınevi, 2012), *Kutsal Şemsiye - Dinin Sosyolojik Teorisinin Ana Unsurları* (çev. Ali Coşkun, Rağbet Yayınları, 2015).

Invitation to Sociology: A Humanistic Perspective

© 1963 Peter L. Berger

Bu kitabın yayın hakları Knopf Doubleday Group, Penguin Random House, LLC'nin alt markası olan Vintage Anchor Publishing'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2493 • Başvuru Dizisi 108

ISBN-13: 978-975-05-2210-9

© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2017, İstanbul

EDITÖR Taml Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Ozan Değer

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI CAHILUS

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Melis Oflas

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

PETER L. BERGER

Sosyolojiye Çağrı

Hümanist Bir Perspektif

Invitation to Sociology
A Humanistic Perspective

ÇEVİREN A. Erkan Koca

İçindekiler

Önsöz	7
BİRİNCİ BÖLÜM	
Bireysel Bir Uğraş Olarak Sosyoloji	11
İKİNCİ BÖLÜM	
Bir Bilinç Türü Olarak Sosyoloji	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Arasöz: Yön Değiştirme ve Biyografi (veya derme-çatma bir geçmişin aslına nasıl ulaşılır?)	73
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
Sosyolojik Perspektif: Toplumun İçindeki İnsan	87
BEŞİNCİ BÖLÜM	
Sosyolojik Perspektif: İnsanın İçindeki Toplum	117
ALTINCI BÖLÜM	
Sosyolojik Perspektif: Bir Gösteri Olarak Toplum	151
YEDİNCİ BÖLÜM	
Arasöz: Sosyolojik Makyavelizm ve Etik (ya da nasıl vicdan yapılır ve kandırmacaya devam edilir)	185

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Hümanist Bir Disiplin Olarak Sosyoloji.....201

KAYNAKÇA VE YORUMLAR.....217

DİZİN.....227

ÖNSÖZ

Bu kitap, üzerinde çalışmak için değil okunmak için yazıldı. Bu bir ders kitabı veya teorik bir sistem inşa etme çabası değil. Bu, son derece heyecan verici ve önemli olduğunu düşündüğüm entelektüel bir dünyaya çağrıdır. Böylesi bir çağrıda bulunmak için, okuyucunun çağrıldığı dünyanın sınırlarını iyi çizmek gerekir; fakat bu çağrı ciddiye alındığı takdirde bunu yapmak açık ki kitabın boyutlarını aşan bir şey haline gelecektir.

Başka bir ifadeyle, bu kitap şu ya da bu nedenle sosyolojiyi merak etme noktasına gelen veya ona dair sorular soran kişilere yönelik yazıldı. Öyle sanıyorum ki bunlar arasında, sosyolojiye büyük bir ciddiyetle adım atan öğrenciler olduğu gibi “eğitilmiş kesim” diye mitolojik bir varlığa bürünmüş, halk arasındaki olgun kimseler de yer almaktadır. Ayrıca bu kitabın bazı sosyologlara –onlara söyleyecek bildikleri çok fazla şeyimiz olmasa da içinde kendimizin olduğu bir fotoğrafa bakmanın kaynaklık ettiği narsistik bir tatlama yol açtığı için– çekici geleceğini düşünüyorum. Kitap nispeten geniş bir kesime hitap ettiği için sosyologların kötü

şöhreti olan teknik dilden olabildiğince uzak durmaya çalıştım. Aynı zamanda hafifseyici/hafife alan bir üsluptan da kaçındım; zira temelde bunun nahos olduğunu düşünüyorum; özellikle okuyucular arasında öğrencilerin olduğu ve o nedenle böyle hitap etmek gerektiği fikrine de katılmıyorum. Şunu açıkça kabul etmeliyim ki bugünkü var olan akademik çeşitlilik arasında sosyolojiyi domino oynamayı bilmeyen kimselerin satranç turnuvasına davet edilmediği bir tür “kraliyet oyunu” olarak değerlendiriyorum.

Bu türden bir işe kalkışmak yazarın kendi alanına dair taşıdığı önyargıları kaçınılmaz olarak ele verecektir. Bunu da baştan dürüstçe kabul etmek gerekir. Özellikle de Amerika’daki başkaca sosyologlar bu kitabı okuduğunda içlerinden bazıları hiç kuşkusuz buradaki yönelimlerden rahatsızlık duyacak, ileri sürülen görüşlere karşı çıkacak ve önemli gördükleri pek çok şeye yer verilmediğini düşünecektir. Buna karşın tek söyleyebileceğim, alanın klasiklerine dek uzanan bir geleneği takip eden bir çizgiye bağlı kalmaya çalıştığım ve bu çizginin geçerliliğini yitirmediğine dair kuvvetli bir inanç taşıdığımıdır.

Benim bu alandaki özel ilgim, din sosyolojisi üzerine olmuştur. Bu, muhtemelen verdiğim örneklerde kendini gösterecektir, çünkü düşünmeye başlayınca aklıma ilk gelen bu tür örnekler oluyor. Bununla birlikte, kendi özel ilgi alanıma da ayrı bir vurgu yapmamaya çalıştım. Ondansa, okuyucuyu içinde yaşadığım dar bir köye değil daha geniş bir ülkeye davet ettim.

Bu kitabı yazarken binlerce dipnot düşmek ya da hiçbirine yer vermemek arasında bir seçim yapmak zorunluluğuyla yüz yüze geldim. Ve kallavi bir Tötonik eser görüntüsü vermemek için bu ikincisini seçtim. Metinde, ileri sürülen düşüncelere dair alanda geniş bir uzlaşma söz konusu değilse isimlere yer verilmiştir. Söz konusu isimlere, okuyucu-

cunun daha fazla okuma yapmak istemesi halinde yardımcı olacak bazı önerilerin de yer aldığı açıklayıcı kaynakça kısmında yeniden yer verilmiştir.

Bu alana girerek bütün bir düşünce birikimi oluşturmamda Hocam Carl Mayer'e çok şey borçluyum. Eğer bu kitabı okuyabilseydi eminim ki kimi bölümlere geldiğinde kaşları çatılırdı. Ama yine de burada ileri sürülen sosyoloji anlayışını kendisinin öğrencilerine kazandırmaya çalıştığından çok farklı görmeyeceğini sanıyorum. Takip eden bölümlerden birinde, bütün dünya görüşlerinin komploların bir sonucu olduğuna dair bir pozisyon benimsiyorum. Bir bilimsel disiplin için de aynı şeyi söylemek pekâlâ mümkün. O halde, pek çok sohbette ve tartışmada yer alan üç komplocu dostuma teşekkür etmek isterim: Brigitte Berger, Hansfried Kellner ve Thomas Luckmann. Onlar, geçirdiğimiz bu zamanların sonuçlarını kitap boyunca birden fazla kez göreceklerdir.

P.L.B.

Hartford, Connecticut

BİREYSEL BİR UĞRAŞ OLARAK SOSYOLOJİ

Sosyologlar hakkında yapılan pek az espri vardır. Bu durum, özellikle de kendilerini, evvelce din adamlarının devraldığı Amerikan ruhunu elinde tuttuğu zannıyla daha fazla destek görmekte olan ikinci derece kuzenleri psikologlarla kıyaslayanlar için hayal kırıklığı yaratıcıdır. Bir psikolog kendini birdenbire –bir toplantıda takdim edildiğindeki gibi– dikkate değer bir ilginin ve rahatsızlık verici bir gülüşün odağında hisseder. Aynı durumdaki bir sosyologsa bir sigorta temsilcisi olarak tanıştırılan birinden çok da farklı bir tepki çekmez. O, belki de herkes gibi ilgiyi, zorlu bir yoldan giderek kazanmak zorundadır. Bu durum, sinir bozucu ve adaletsizdir; fakat aynı zamanda öğretici de olabilir. Sosyologlara dair yapılan pek az espri olması elbette onların psikologlar kadar popüler bir tahayyülün parçası haline gelemediklerini gösterir. Fakat bu ayrıca insanların onlara dair kafalarında oluşturdukları imajda kimi belirsizlikler olduğu anlamına da gelebilir. O nedenledir ki burada yer vereceğimiz değerlendirmeler açısından bu imajların bazılarını daha yakından bakmak iyi bir başlangıç noktası teşkil edebilir.